

"חברים" מספרים על לוינסון

את השאלות שעלתה השבוע, במערבולת הפרשה היתה איך זה יש ליעקב לוינסון כליכך הרבה שונאים, המוכנים לקדש עליו מילחמה? על כך יש שתי גירסות:
האחת אומרת שלוינסון הוא אדם קשוח, שבנה מיפעל גדול וחובק-עולם, ואשר כל מעייניו היו קודש למיפעל הזה. הוא לא התחשב ברגשות של איש, ותבע מכולם, כמי שתבע מעצמו, מאמץ עליו ומתמיד. תוך כדי כך דרך על הרבה יבלות, גנע בריגשותיהם של רבים, וכך הצטבר מישקע של סינה ושינאה אליו. כל אלה שתקו כל עוד הוא היה הבוס הכליכול, אך ברגע שפרש - או נפלס - מן המערכת, פתחו את חרצבות שונם.
הגירסה השנייה אומרת, שלוינסון קידם אנשים ודיכא אותם, הקיף את עצמו בוטאלים וזרק אותם כלימונים סחוטים ברגע שהתרגלו למקומותיהם, כדי להוכיח לכל שהוא הבוס האחד והיחיד. הקורבנות של שיטה זו הפכו, כמובן, לשונאים המושבעים. עד כדי כך שניתן לומר, שאין ללוינסון יד ידדים.
כך או כך, השבוע סיפרו הרבה "חברים" סיפורים על לוינסון. הנה אחדים מהם:

סליחה, אמר לו לוינסון, אבל המקום כבר תפוס! הוא היה תפוס, כי לוינסון החליט בעצמו להיות יור מועצת המנהלים.
בקר נאלץ להסתפק בתואר של חבר הוועדה המנהל של איי אל-או, אירגון העבודה הבינלאומי, שמושב בוֹנְבֵה.

הסודר של הנהג

רשעת אחת הפגישות של נגיד בנק ישראל עם ראשי הבנקים, ישבו נהגי המנהלים, כמקובל, במכוניות השרד שלהם, ברחבה שלפני בניין הבנק, והמתינו לסיום הישיבה, קרה מה שיכול לקרות בקור של אחר-הצהריים בירושלים: נהגו של לוינסון היה צריך לעשות את צרכיו. הוא יצא מן המכונית, ולפני שפנה אל חדר-השרותים של הבנק ביקש מאחד הנהגים שאם תסתים הישיבה ברגעים הקרובים, ולוינסון ייצא

עניין של תיספורת

שיבת המנכ"לים של בנק הפועלים היתה בעיצומה. לפתע הפסיק יור מועצת המנהלים את הירון הרוגע, טפח בידו על השולחן וזכה בקול חמור אל אחד המנהלים הצעירים, כוכב עולה במערכות הבנק.
"תגיד", הודיע לעבר המנהל, אתה יודע, שאתה צריך להתפרץ!
המנהל העביר את ידו על פדחתו, ברך את ציציות שערותיו בעורפו והינהן במבוכה. אתה צודק, אני צריך להתפרץ.
או תלך להתפרץ, אמר לו לוינסון, בהרימו את קולו באוקטבה אחת.
"בסדר", היתה התגובה. אחרי הצהריים אלך להתפרץ.
עכשיו, עכשיו" קרא לוינסון. צא להתפרץ מיד!

לא תחנת רכבת

אחד הימים ישב לוינסון עם אורה בלישכתו, במרומי הבניין המרכזי של בנק הפועלים בשרות רוטשילד 50 תל-אביב.
אחרי דפיקה ברלת נכנס ללישכה אחד מבכירי המנכ"לים, אחד מחברי החמישייה המובילה של הבנק.
לפני שהספיק לפתוח את פיו, זינק לוינסון מכורסתו, רחף את האיש לעבר הדלת, וכשהוא ממשך ורוחף אותו ררך המישר של המזכירות המבולחנת, הוא שאל בקול רם: מה זה פה, תחנת-רכבת? כל אחד יכול להיכנס?
כעבור זמן קצר פרש אותו מנהל מבנק הפועלים, וכיום הוא ממלא את אחד התפקידים הרמים ביותר בבנקאות הישראלית.

כסא נוח למזכ"ל

הרון בקר היה אחד המזכירים היותר חיוורים של הסדרות העובדים. הוא היה האיש שגילה את לוינסון, כשזה היה בן 34, ושהיה אז במישרה הלא-כליכך בכירה של מנהל המחלקה הכלכלית של חברת העובדים, והציב אותו בהנהלת בנק הפועלים. כאחד משיבצת המנכ"לים.
כוונתו של בקר היתה, כפי שאומרים, להכין לעצמו כסא נוח, שעליו יוכל לנחות כתום כהונתו כמזכ"ל הסדרות: הכס של יושבי-ראש מועצת-הפועלים של הבנק, כך בדיוק נוהג עכשיו יורשו, ירוחם מל.
יור המועצה, אברהם זברסקי, הגיע או לסיום כהונתו, ובקר ציפה כוודאות לכובא במקומו.
כאשר הגיעה השעה, נפגש בקר עם לוינסון, ורמו לו שעתה ברצונו לתפוס את המקום.

תרומה לקבוצת הפועל

חד המנכ"לים של הבנק שסייר בסניפים ברחבי הארץ התבקש על-ידי מנהל הסניף בעירית-פתוח לאשר לו תרומה של 5000 לירות, שהבטיח לאגדת הפועל המקומית. הוא הסביר לו שזה מעשה שיעזור ליחסיה-ציבור של הבנק, וחוזר מזה אמר מנהל הסניף: תראה, אני חשוב בעיירה, וכבר הבטחתי את התרומה.

המנכ"ל אישר בו במקום את הבקשה. כעבור שתיים, בתל-אביב, עוד לפני שהמנכ"ל הספיק לשבת ליד מיכתבתו, נקרא אל לוינסון הזועם, שגער בו: מי אתה, שתאשר מתן תרומות בבנק הזה?

מילה חדשה: לרטץ

הילוסין התכופים, שערך לוינסון בצמרת הבנק, כשהוא מקדם אנשים חדשים ומרחיק אחרים, לפי ראות עיניו (לפי מצבדוחו, לרעת שונאיו, ולמען היעילות, לפי ריעה אחרת) גרמו לכך שבבנק נולד מושג חדש: "לרטץ". הפועל נגזר משה-העצם רוטציה, אך הוא מתחרו עם "לנתץ".

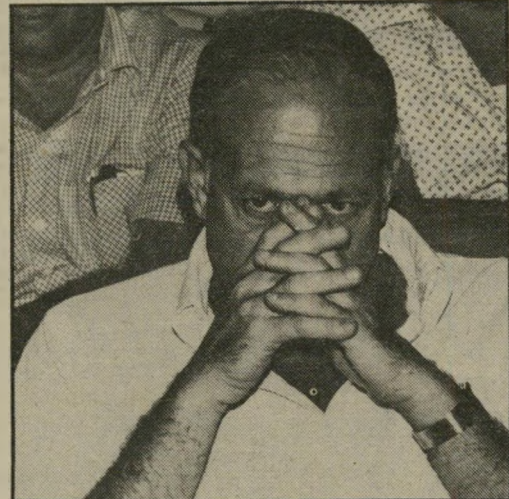
רהיטים מניו-יורק

עקב אסטר, מי שהיה ראש ועדת-הבריאות ביפו במילחמת-העולם הראשונה שלחמה בכולירה, ולאחר מכן מייסד המשביר המרכזי שאותו ניהל עד יומו האחרון, אמר לאדריכל שיעץ לו בריהוט הלישכה שלו: אדם צעיר, תרהט את הלישכה בלעם וקטן כמה שזה יעלה — העיקר שזה יראה פשוט! ייתכן שאפטר היה מבאי-ביתו של אביו של לוינסון, שהיה גיובר הוועד-הפועל. על כל פנים, כאשר ניגש לוינסון לרהט את לישכתו בבניין החדש של אמפל ברחוב ארלוזורוב 111 בתל-אביב, אמנם הסתובבו אנשי-המשק של בנק הפועלים בשטח והשיאו עצות, אך הוא פנה אל מזכירתו ושאל אותה: את זוכרת איך ריהטנו את המישר בניו-יורק? כך נעשה פה. תומיני את הכל מניו-יורק.
כך נעשה, והלישכה מרהטת בטעם פשוט וצנוע, בעד-טיק ארום.

מי מזמין את מי?

אשר קמה ועדת-החקירה של רוטמדיסיון, במארס 1983, היה יעקב לוינסון עדיין יור אמפל, ושהה במיקרה בארץ. השניים צילצלו אלו, הודיעו לו על הקמת הוועדה הזמינו אותו לבידור ראשון. טוב, אמר לוינסון, בואו למישר שלי ונדבר.

כל אלה הם סיפורים שבגדר רכילות, ואולי רכילות מרושעת. אך חשיבותם ככך שהם מעידים על הגורמים שהביאו לכך שאנשים כה רבים בתוך המערכת שמוחו השבוע לאידו של יעקב לוינסון, הבוס הכליכול שלהם אתמול, ואף הודרוו לספק סיפורים נוספים.

ממנה, יבקשו את סליחתו ויסבירו לו שהנהג בשרותים. כאשר חזר הנהג מן השרותים, כעבור חמש רקות, כבר לא היתה מכונית בנק-הפועלים במקום. על האספלט היה מונח הסודר של הנהג.
לוינסון הכועס השליך אותו מן המכונית, ונהג בעצמו לתל-אביב.

המכונית של היו"ר

פריים ריינר, יור-הנהגה (למעשה: ראש המנכ"לים) של בנק הפועלים, רצה במכונית חדשה. הוא בחר במכונית גרנאדה גדולה, מתוצרת פורד אנגליה.
כשנודע הדבר ליור מועצת המנהלים, לוינסון, הוא נוף בו קשות. הוא הסביר לו שצריכים להצניע-לכת והורה לו להחליף את המכונית במכונית פחות מנקרת-יעיניים.
ללוינסון עצמו היתה אז מכונית פנז 505, בצבע חאקי, ועליה נרשמה הוקיפה הממשכורת, המחוייבת על פי דיני-המס לגבי עובד של חברה, שרשותו עומדת מכונית צמודה.
הדבר שהרגיו את בכירי הבנק היה שלוינסון לא השתמש, למעשה, במכונית צנועה זו, אלא עמדו לרשותו שתי מכוניות אמריקאיות מרגם אומגה של גנרל מוטורס — אחת לשימוש ואתה לאירוח אח"מים. מכונית רביעית, מרגם אסקורט עמדה לרשות הנהג-השרת, לצורך שליחויות.

כרטיסי-ביקור ומיסעדות

חד הפרטים שהרגיו ביותר את בכירי הבנק, מבלי שהעזו להגיב על כך, היה מינהגו של לוינסון לקבוע את גודל כרטיסי-הביקור שלהם.

מנייתיה אפשר לקנות בדולר אחד המניה, קנה בבורסה, שם עלו אותן המניות הרבה יותר ביוקר.

כך קרה רבו מוזר, שקשה למצוא לו הסבר סביר כלשהו. בנק הפועלים החליט שעליו לקנות כמות גדולה של מניות אמפל. הדבר נבע מן החשש הפיטאומי, ששליטת הבנק בחברת-הבנת שלה, אמפל, תישמש מידיה, על רקע התוכנית לשנוי הבעלות על אמפל, שהוכשלה ברגע האחרון על-ידי התערבות המפקחת על הבנקים בישראל, כפי שגילה העולם הזה בשבוע שעבר.

בנק הפועלים התחיל לקנות — ומוזן שלוינסון ידע על כך, אם לא ביצע את הקניה בעצמו. תחילה קנה הבנק במחיר של 1.5 דולר המניה, ובאשר המשיך המחיר לעלות, קנה הבנק את המניות במחיר של ארבעה דולר המניה. כל אותו הזמן קנו מקורבי אמפל ופקידיו הבכירים את אותן המניות עצמן, מן האמיסיה החדשה, במחיר של דולר אחד.

כך למשל, רכש בנק הפועלים ביום 31 בדצמבר 1982 כמות של 220,000 מניות במחיר של דולר המניה, ושבויעיים לפני כן רכש סקיד בשם הלל סלר, חשב אמפל, כמות של 3000 מניות במחיר של דולר אחד המניה, כפי שמזכירים המסמכים שבידי העולם הזה.

מן המחיר הגדול ששילם בנק-הפועלים לא נהנתה חברת אמפל עצמה, אלא מי שקנה בזמן מניית בזול, ומכר אותן כבורסה לבנק הפועלים ביוקר.
ברור שהאנשים שקנו בעוד מועד את מניות אמפל במחיר הזול עשו רווחים בסדר-גודל של מאות אלפי דולארים — תוך שבועות מעטים.
(המשך הסידרה בשבוע הבא.)

כעבור זמן קצר החליט בנק הפועלים לפתוח סניף בשיקאגו. הוא שכר אותם המישרדים מאמפל, בשכר-דירה של 120 אלף דולר.

המניות הקובצות

חת הגירסות להסכרת עיסקות מוזרות אלה היא שהן נועדו להקפיץ את מניות אמפל, כפי שאכן קרה. תוך שנה הן עלו מ-95 סנט לארבעה דולר — עלייה של יותר מ-300%.
מי שקנה במחיר הנמוך ומכר במחיר הגבוה יכול היה להתעשר תוך שנה אחת אם היו בידיו די מניות.

לפי גירסה א', המניות קפצו מפני שהוכנס רכוש חדש לאמפל, וגם מפני שלפתע התגלה ביקוש גדול למניות, ביקוש שסיבותיו מיסתוריות. כלומר, שהיתה מניפולציה מצד מי שרצה לקנות כוול ולמכור ביוקר.

לפי גירסה ב', היתה העליה במיקרה, ובצורה בלתי-מישוערת. מנהל-החברה ערכו פגישה שיגרתית בקליפורניה, וניצלו אותה למיבצע של קידום ויחסי-ציבור. הדבר הצליח מעל לכל המשוער, ותוך כמה שעות היתה התנפלות על מניות אמפל.
מה קרה למניות?

בעת ובעונה אחת עם ההתפתחות הזאת הנפיקה אמפל אמיסיה של מניות בנות דולר אחד. זאת היתה אמיסיה מתמשכת, כלומר, בשפה פשוטה: היא לא נמכרה ביום הראשון של ההנפקה, כפי שמקובל בארץ, אלא המנפיקים (או החתמים) מחזיקים ומוכרים אותן לאט-לאט, לפי הביקוש. באותו זמן התחילו בניו-יורק השמועות על העליה הגדולה הצפויה למניות אמפל. מקורבי אמפל שמעו על כך, וגם ישראלים אחרים ששהו בעיר. השמועה נמסרה מסה לארון, ש-בראי לקנות. מי שלא ידע שיש אמיסיה חדשה, שאת